

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

સ્પેશિયલ સિવિલ અપિલકેશન નં. ૬૪૧૭/૨૦૦૮ વિથ સ્પેશિયલ સિવિલ

અપિલકેશન નં. ૬૦૫૦/૨૦૦૮

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એન.વી. અંજારિયા

=====

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના રીપોર્ટર્સને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી છે?	હા
૨	રીપોર્ટરને મોકલવામાં આવે કે નહીં?	હા
૩	શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?	ના
૪	શું આ કેસમાં ભારતીય બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલ કોઈ હુકમના અર્થઘટન અંગે કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્ન સમાયેલ છે?	ના
૫	શું સિવિલ જજને પરિપત્રિત કરવામાં આવે કે કેમ?	ના

=====

કેડિલા ફાર્માસ્યુટિકલ્સ પ્રા. લિ.અરજદાર(ઓ)

વિરુદ્ધ

ભારત સંઘ રસાયણ અને ખાતર મંત્રાલય અને ૧સામાવાળા(ઓ)

=====

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર(ઓ) નં. ૧ માટે સિંધી એન્ડ કંપની, એડવોકેટ વતી શ્રી મિહિર ઠાકોર,
વરિષ્ઠ એડવોકેટ

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ માટે શ્રી પી.વાય. દિવ્યેશ્વર, એડવોકેટ

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ - ૨ માટે રુલ બજાવાયેલ

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એન.વી. અંજારિયા

તારીખ : ૧૨/૧૦/૨૦૧૭

સી.એ.વી. ચુકાદો

બંને પિટિશનો, જેમાં સમાન હકીકતો અને એક્સરખો મુદ્દો સંકળાયેલ છે, તેને આ
સંયુક્ત હુકમ દ્વારા નિર્ણય કરવા માટે સાથે લેવામાં આવે છે.

૧.૧ બંનેમાં અરજદાર સમાન છે જેમણે આ બે પિટિશનોમાં આવશ્યક ચીજવસ્તુ અધિનિયમ, ૧૯૫૫ હેઠળ ડ્રગ્સ (પ્રાઈસીસ કંટ્રોલ) ઓર્ડર, ૧૯૯૫ હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરીને પસાર કરવામાં આવેલા અરજદારને મંજૂર કરાયેલા બે લાયસન્સના સંદર્ભમાં ઉદ્ભવતા સમતારીખ હુકમોના બે સેટને પડકાર્યા છે.

૨. બંને પિટિશનોમાં પ્રથમ અરજ કિંમત નક્કી કરતા સામાવાળા નં. ૨-નેશનલ ફાર્માસ્યુટિકલ્સ પ્રાઈસિંગ ઓથોરિટી દ્વારા જારી કરાયેલ પ્રોડક્ટ ‘એનવાસ ૨.૫ એમજી’ ના સંદર્ભમાં પસાર કરાયેલા તારીખ ૩૦મી જુલાઈ, ૨૦૦૭ ના હુકમને રદબાતલ કરવાની છે. બીજી અરજ રજૂઆત/પુનઃવિચારણા અપિલિકેશનને નકારી કાઢતા ભારત સરકારના અન્ડર સેક્રેટરીની સહી હેઠળ સામાવાળા નં. ૧ દ્વારા જારી કરાયેલા તારીખ ૧૬મી એપ્રિલ, ૨૦૦૮ ના હુકમને અને સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા જારી કરાયેલી તારીખ ૦૨જી એપ્રિલ, ૨૦૦૮ ની ડિમાન્ડ નોટિસને રદબાતલ કરવાની છે.

૨.૧ વધુમાં સામાવાળાઓને અરજદાર દ્વારા રજૂ કરાયેલ તારીખ ૨૯મી ઓગસ્ટ, ૨૦૦૭ ની પુનઃવિચારણા અપિલિકેશનને ગુણદોષના આધારે વિચારણામાં લેવા અને કાયદા અનુસાર તેનો નિર્ણય કરવા નિર્દેશ આપવા અરજ કરવામાં આવી છે. પ્રોડક્ટના ભાવ નિર્ધારણના સંદર્ભમાં સામાવાળા નં. ૩-કમિશનરશ્રી, ફૂડ એન્ડ ડ્રગ કંટ્રોલ એડમિનિસ્ટ્રેશન દ્વારા જારી કરાયેલા અને બિન-પાલન બદલ કાર્યવાહી શરૂ કરવા નોટિસ આપતા તારીખ ૦૨જી એપ્રિલ, ૨૦૦૮ ના હુકમને રદબાતલ કરવા માટે વધુ એક અરજ કરવામાં આવી છે.

૩. સામાન્ય હકીકતો પ્રથમ પિટિશનમાંથી સંદર્ભ આપીને સંક્ષિપ્તમાં જણાવવામાં આવે છે જે વાસ્તવમાં સમાંતર ચાલે છે. સામાવાળા સત્તાધિકારીઓએ અરજદારને તારીખ ૧૬મી જૂન, ૨૦૦૬ નો પત્ર મોકલીને અન્ય બાબતો સાથે જણાવ્યું હતું કે ર.પ એમજી અને પ એમજી માં પ્રોડક્ટ ‘એનવાસ’ ની કિંમત એપ્રિલ, ૨૦૦૫ અને એપ્રિલ, ૨૦૦૬ વચ્ચેના સમયગાળા દરમિયાન નોંધપાત્ર રીતે વધી ગઈ હતી. અરજદારે તારીખ ૨૬મી જૂન, ૨૦૦૬ ના પ્રત્યુત્તર સાથે જવાબ આપ્યો હતો કે તેણે સદર પ્રોડક્ટનું પેકિંગ ૧૦ ટેબ્લેટની સ્ટ્રીપમાંથી ૧૫ ટેબ્લેટની સ્ટ્રીપમાં બદલ્યું હતું અને કિંમત પ્રમાણસર (પ્રો-રેટા) કિંમત નિર્ધારણ દ્વારા નક્કી કરવામાં આવી હતી અને તેથી ટેબ્લેટની કિંમતમાં કોઈ વધારો થયો નહોતો. અરજદારનો એવો કેસ છે કે તેમ છતાં, સામાવાળા સત્તાધિકારીઓએ આવશ્યક ચીજવસ્તુ અધિનિયમ, ૧૯૫૫ હેઠળ ભારત સરકાર દ્વારા જારી કરાયેલા ડ્રગ્સ (પ્રાઈસીસ કંટ્રોલ) ઓર્ડર, ૧૯૯૫ (ત્યારબાદ અનુક્રમે “૧૯૯૫ નો ઓર્ડર” અને “સદર અધિનિયમ” તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) ના પેરા ૧૦ અને ૧૧ હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કર્યો હતો.

૩.૧ તારીખ ૩૦મી જુલાઈ, ૨૦૦૭ નો હુકમ પસાર કરીને, સામાવાળાઓએ સદર પ્રોડક્ટ માટે એક્સાઈઝ ડ્યુટી અને કરવેરા સહિત મહત્તમ છૂટક કિંમત અધિસૂચિત કરી હતી. ઉપરોક્ત તારીખ ૩૦મી જુલાઈ, ૨૦૦૭ નો હુકમ તારીખ ૦૭મી ઓગસ્ટ, ૨૦૦૭ ના રોજ રવાના કરવામાં આવ્યો હતો અને અરજદારને તારીખ ૧૧મી ઓગસ્ટ, ૨૦૦૭ ના રોજ મળ્યો હતો. તારીખ ૨૯મી ઓગસ્ટ,

૨૦૦૭ ના રોજ, અરજદારે પુનઃવિચારણા અપિલકેશન દાખલ કરી હતી જેમાં બે દિવસનો વિલંબ થયો હતો કારણ કે ૧૯૯૫ ના ઓર્ડરના નિયમ ૨૨ મુજબ હુકમ મળ્યાની તારીખથી ૧૫ દિવસની અંદર પુનઃવિચારણા અપિલકેશન દાખલ કરવી જરૂરી છે. બે દિવસનો વિલંબ થયો હતો.

૩.૨ અરજદાર દ્વારા જણાવવામાં આવ્યું છે કે અરજદારે વિલંબ માફી માટે ખાસ કરીને કોઈ અપિલકેશન કરી નહોતી, એવી આશામાં કે નજીવો વિલંબ સામાવાળાઓ દ્વારા માફ કરી શકાય છે અને અપિલકેશનનો નિર્ણય ગુણદોષના આધારે કરવામાં આવશે.

૩.૩ અરજદારની પુનઃવિચારણા અપિલકેશન સદર ૧૯૯૫ ના ઓર્ડરના પેરા/નિયમ ૨૨ હેઠળ સમયબાર હોવાના આધારે તારીખ ૦૨જી એપ્રિલ, ૨૦૦૮ ના રોજ નકારી કાઢવામાં આવી હતી. બીજી પિટિશનમાં પણ, પુનઃવિચારણા અપિલકેશન સમયબાર હોવાના સમાન આધારે તારીખ ૧૭મી માર્ચ, ૨૦૦૮ ના રોજ નકારી કાઢવામાં આવી હતી.

૩.૪ વધુમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે તે દરમિયાન, સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા તારીખ ૦૨જી એપ્રિલ, ૨૦૦૮ ના રોજ ૨.૫ એમજી માં એનવાસના સંદર્ભમાં અરજદારને રૂ. ૪૯,૫૧,૬૮૭/- ની રકમ માટે ડિમાન્ડ નોટિસ જારી કરવામાં આવી હતી. બીજી પિટિશનમાં, ૫ એમજી માં એનવાસના સંદર્ભમાં રૂ. ૯૨,૯૧,૧૫૯/- ની રકમ માટે ડિમાન્ડ નોટિસ જારી કરવામાં આવી હતી. આ કોર્ટ

દ્વારા વસૂલાત પર સ્ટે આપવામાં આવ્યો હતો અને પિટિશનો પેઝિંગ રહેવા દરમિયાન તે સ્ટે ચાલુ રહ્યો છે.

જ. અરજદાર તરફથી સિંધી એન્ડ કંપની, એડવોકેટ વતી વિદ્વાન વરિષ્ઠ એડવોકેટ શ્રી મિહિર ઠાકોર અને સામાવાળા નં. ૧ તરફથી વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી પી.વાય. દિવ્યેશ્વરને સાંભળવામાં આવ્યા.

પ. ડ્રગ્સ (પ્રાઈસીસ કંટ્રોલ) ઓર્ડર, ૧૯૯૫ નો નિયમ ૨૨, જે પુનઃવિચારણાની સત્તા અને પુનઃવિચારણા દાખલ કરવાના હેતુ માટે સમયમર્યાદાની જોગવાઈ કરે છે, તે નીચે મુજબ વંચાય છે,

“૨૨. પુનઃવિચારણા કરવાની સત્તા:
પેરાગ્રાફ ૩, ૫, ૮, ૯ અથવા ૧૦ હેઠળ જારી કરાયેલ કોઈપણ જાહેરનામા અથવા કરવામાં આવેલા હુકમથી વ્યથિત થયેલી કોઈપણ વ્યક્તિ, સરકારી ગેઝેટમાં જાહેરનામાના પ્રકાશનની તારીખથી અથવા તેને હુકમ મળ્યાની તારીખથી, જે પણ લાગુ પડતું હોય, પંદર દિવસની અંદર તે જાહેરનામા અથવા હુકમની પુનઃવિચારણા માટે સરકારને અપિલકેશન કરી શકે છે, અને સરકાર તે અપિલકેશન પર યોગ્ય જણાય તેવો હુકમ કરી શકે છે.

પરંતુ શરત એ છે કે ઉપરોક્ત પેરાગ્રાફ હેઠળ રજૂ કરાયેલી અપિલકેશન પર સરકાર દ્વારા નિર્ણય પેઝિંગ હોય તે દરમિયાન, કોઈપણ ઉત્પાદક,

આયાતકાર અથવા વિતરક, જે પણ સ્થિતિ હોય, જેના માટે પુનઃવિચારણા માટે અપ્લિકેશન કરવામાં આવી હોય તે સરકાર દ્વારા નિર્ધારિત કિંમત કરતાં વધુ કિંમતે બલ્ક ડ્રગ અથવા ફોર્મ્યુલેશન, જે પણ સ્થિતિ હોય, તેનું વેચાણ કરી શકશે નહીં.”

૫.૧ ઉપરોક્ત નિયમ ૨૨ અને તેમાં નિર્દિષ્ટ ૧૫ દિવસની સમયમર્યાદાના સંદર્ભમાં, કેસની હકીકતોમાં ઉપસ્થિત થતો પ્રશ્ન એ છે કે શું પર્યાપ્ત કારણ દર્શાવવામાં આવે અથવા વિલંબ અન્યથા માફીપાત્ર જણાય તો, લિમિટેશન એક્ટ, ૧૯૬૩ ની જોગવાઈઓ અને તેની કલમ ૫ ને આકર્ષીને લિમિટેશન એક્ટની કલમ ૨૯(૨) લાગુ કરીને સદર સમયમર્યાદામાં વિલંબ માફ કરી શકાય અને સદર મુદત પછી પુનઃવિચારણા અપ્લિકેશન દાખલ કરવાની મંજૂરી આપી શકાય કે કેમ.

૫.૨ લિમિટેશન એક્ટની કલમ ૨૯(૨) નીચે મુજબ વંચાય છે,

"જ્યાં કોઈપણ વિશેષ અથવા સ્થાનિક કાયદો કોઈપણ દાવો, અપીલ અથવા અપ્લિકેશન માટે પરિશિષ્ટ દ્વારા નિર્દિષ્ટ મુદત કરતાં જુદી સમયમર્યાદા નિર્દિષ્ટ કરે છે, ત્યારે કલમ ૩ ની જોગવાઈઓ એવી રીતે લાગુ પડશે જાણે કે આવી મુદત પરિશિષ્ટ દ્વારા નિર્દિષ્ટ મુદત હોય અને કોઈપણ વિશેષ અથવા સ્થાનિક કાયદા દ્વારા કોઈપણ દાવો, અપીલ અથવા અપ્લિકેશન માટે નિર્દિષ્ટ કોઈપણ સમયમર્યાદા નક્કી કરવાના હેતુ માટે, કલમ ૪ થી ૨૪ (બંને સહિત) માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓ માત્ર

ત્યાં સુધી અને તે હદ સુધી જ લાગુ પડશે, જ્યાં સુધી અને જે હદ સુધી તે આવા વિશેષ અથવા સ્થાનિક કાયદા દ્વારા સ્પષ્ટપણે બાકાત રાખવામાં આવી ન હોય."

૬. માંગું રામ વિરુદ્ધ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન ઓફ દિલ્હી [AIR 1976 SC 105]

ના કેસમાં, જેમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું અને ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે,

“જ્યાં સુધી કલમ ૨૯, પેટા-કલમ (૨) માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી લિમિટેશન એક્ટ, ૧૯૬૩ દ્વારા એક મહત્વપૂર્ણ ફેરફાર કરવામાં આવ્યો છે. જ્યારે, ઇન્ડિયન લિમિટેશન એક્ટ, ૧૯૦૮ હેઠળ, કલમ ૨૯, પેટા-કલમ (૨), કલોઝ (બી) માં જોગવાઈ હતી કે કોઈપણ વિશેષ અથવા સ્થાનિક કાયદા દ્વારા કોઈપણ દાવો, અપીલ અથવા અપિલકેશન માટે નિર્દિષ્ટ સમયમર્યાદા નક્કી કરવાના હેતુ માટે કલમ ૪, ૯ થી ૧૮ અને ૨૨ માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓ સિવાય ઇન્ડિયન લિમિટેશન એક્ટ, ૧૯૦૮ ની જોગવાઈઓ લાગુ પડશે નહીં અને તેથી, કલમ ૫ ની પ્રયોજ્યતા સ્પષ્ટ અને ચોક્કસ શબ્દોમાં બાકાત રાખવામાં આવી હતી. લિમિટેશન એક્ટ, ૧૯૬૩ ની કલમ ૨૯, પેટા-કલમ (૨) સ્પષ્ટ શબ્દોમાં અધિનિયમિત કરે છે કે કોઈપણ વિશેષ અથવા સ્થાનિક કાયદા દ્વારા કોઈપણ દાવો, અપીલ અથવા અપિલકેશન માટે નિર્દિષ્ટ સમયમર્યાદા નક્કી કરવાના હેતુ માટે કલમ ૪ થી ૨૪ માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓ, જેમાં કલમ ૫ નો સમાવેશ થશે, તે જ્યાં સુધી અને જે હદ સુધી આવા વિશેષ

અથવા સ્થાનિક કાયદા દ્વારા સ્પષ્ટપણે બાકાત રાખવામાં આવી ન હોય ત્યાં સુધી અને તે હદ સુધી લાગુ પડશે.”
(પેરા ૧૦)

૬.૧ વધુમાં સ્પષ્ટતા કરવામાં આવી હતી કે,

“ઇન્ડિયન લિમિટેશન એક્ટ, ૧૯૦૮ ની કલમ ૨૯ પેટા-કલમ (૨) કલોઝ (બી) એ કલમ ૫ ની પ્રયોજ્યતાને ખાસ કરીને બાકાત રાખી હતી, જ્યારે લિમિટેશન એક્ટ, ૧૯૬૩ ની કલમ ૨૯, પેટા-કલમ (૨) સ્પષ્ટ અને અસંદિગ્ધ શબ્દોમાં કલમ ૫ ની પ્રયોજ્યતા પૂરી પાડે છે અને તેથી કૌશલ્યા રાનીના કેસના નિર્ણયનો સિદ્ધાંત લિમિટેશન એક્ટ, ૧૯૬૩ દ્વારા સંચાલિત કેસોમાં લાગુ થઈ શકે નહીં, કારણ કે તે નિર્ણય એ પૂર્વધારણા પર આગળ વધ્યો હતો કે ઇન્ડિયન લિમિટેશન એક્ટ, ૧૯૦૮ ની કલમ ૨૯(૨)(બી) ના કારણે કલમ ૫ ની પ્રયોજ્યતા બાકાત રાખવામાં આવી હતી. લિમિટેશન એક્ટ, ૧૯૬૩ હેઠળ કલમ ૨૯, પેટા-કલમ (૨) દ્વારા કલમ ૫ ખાસ કરીને લાગુ કરવામાં આવી હોવાથી, જો અરજદાર દર્શાવી શકે કે તેની પાસે સમયમર્યાદાની અંદર અપિલકેશન રજૂ ન કરવા માટે પર્યાપ્ત કારણ હતું, તો વિશેષ અથવા સ્થાનિક કાયદા દ્વારા નિર્દિષ્ટ સમયમર્યાદા વધારવાના હેતુ માટે તેનો લાભ લઈ શકાય છે.”
(પેરા ૧૦)

૬.૧.૧ ત્યારબાદ જણાવવામાં આવ્યું હતું કે,

“જો વિશેષ અથવા સ્થાનિક કાયદો સ્પષ્ટપણે કલમ ૫ ની પ્રયોજ્યતાને બાકાત રાખે તો જ તે વિસ્થાપિત થશે. અહીં, કૌશલ્યા રાનીના કેસ AIR 1964 SC 260 = (1964 (1) Cri LJ 152) માં આ કોર્ટ દ્વારા નિર્દેશિત કરવામાં આવ્યા મુજબ, કલમ ૪૧૭ ની પેટા-કલમ (જ) માં નિર્ધારિત સાઠ દિવસની સમયમર્યાદા એ મર્યાદાનો વિશેષ કાયદો છે અને અમને આ વિશેષ કાયદામાં એવું કંઈ જણાતું નથી જે કલમ ૫ ની પ્રયોજ્યતાને સ્પષ્ટપણે બાકાત રાખતું હોય.”

(પેરા ૧૦)

૬.૧.૨ અને પ્રસ્તુત રીતે અવલોકન કર્યું કે,

“એ સાચું છે કે કલમ ૪૧૭ ની પેટા-કલમ (જ) ની ભાષા ફરજિયાત અને બાધ્યકારી છે, જેમાં તે સ્પષ્ટ શબ્દોમાં જોગવાઈ કરે છે કે નિર્દોષ છૂટકારાના હુકમની તારીખથી સાઠ દિવસ વીતી ગયા પછી નિર્દોષ છૂટકારાના હુકમ સામે અપીલ કરવા માટે ખાસ પરવાનગી આપવા માટેની કોઈપણ અપિલકેશન હાઈકોર્ટ દ્વારા ગ્રાહ્ય રાખવામાં આવશે નહીં. પરંતુ સમયમર્યાદા નિર્દિષ્ટ કરતી દરેક જોગવાઈની ભાષા આવી જ હશે. સમયમર્યાદા બહાર અપિલકેશન ગ્રાહ્ય રાખવા સામે વિશેષ અથવા સ્થાનિક કાયદા દ્વારા અવરોધ ઊભો કરવામાં આવ્યો હોવાના કારણે જ, આવા અવરોધ છતાં અપિલકેશન ગ્રાહ્ય રાખી શકાય તે માટે કલમ ૫ ની

સહાય લેવી જરૂરી બને છે.”

(પેરા ૧૦)

૬.૧.૩ સ્પષ્ટ શબ્દોમાં નીચે મુજબ ઠરાવવામાં આવ્યું હતું,

“ગમે તેટલી નિર્ણાયક અથવા અનિવાર્ય ભાષામાં માત્ર સમયમર્યાદાની જોગવાઈ કલમ ૫ ની પ્રયોજ્યતાને વિસ્થાપિત કરવા માટે પર્યાપ્ત નથી. તેથી, એ અનિવાર્ય નિષ્કર્ષ છે કે એવા કિસ્સામાં જ્યાં લિમિટેશન એક્ટ, ૧૯૬૩ અમલમાં આવ્યા પછી નિર્દોષ છૂટકારાના હુકમ સામે અપીલ માટે ખાસ પરવાનગીની અપિલકેશન દાખલ કરવામાં આવે છે, ત્યાં અરજદાર માટે કલમ ૫ ઉપલબ્ધ રહેશે અને જો તે દર્શાવી શકે કે કલમ ૪૧૭ ની પેટા-કલમ (જ) માં નિર્દિષ્ટ સાથે દિવસની સમયમર્યાદામાં અપિલકેશન દાખલ ન કરવા માટે તેની પાસે પર્યાપ્ત કારણ હતું, તો તે અપિલકેશન બાધિત થશે નહીં અને સાથે દિવસની સમયમર્યાદા પૂર્ણ થવા છતાં, હાઈકોર્ટ પાસે તેને ગ્રાહ્ય રાખવાની સત્તા રહેશે.”

(પેરા

૧૦)

[ભારપૂર્વક ઉમેરેલ]

૬.૨ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિરુદ્ધ પોપ્યુલર કન્સ્ટ્રક્શન કંપની [(2001) 8 SCC 470] ના કેસમાં, આર્બિટ્રેશન એક્ટની કલમ ૩૪ માં નિર્દિષ્ટ સમયમર્યાદાના સંદર્ભમાં સદર અધિનિયમની કલમ ૫ લાગુ થશે કે કેમ અને સદર નિર્દિષ્ટ સમયમર્યાદા પછીના વિલંબને માફ કરી શકાય કે કેમ તે પ્રશ્નને સંબોધવા માટે

સુપ્રીમ કોર્ટે આર્બિટ્રેશન એન્ડ કોન્સિલિએશન એક્ટ, ૧૯૯૬ ની કલમ ૩૪(૧) ના સંદર્ભમાં લિમિટેશન એક્ટ, ૧૯૬૩ ની પ્રયોજ્યતાના પ્રશ્ન પર વિચારણા કરી હતી. કલમ ૩૪ માં જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી કે આર્બિટ્રલ એવોર્ડ રદબાતલ કરવાની અપિલકેશન ત્રણ મહિનાની અંદર કરી શકાશે અને તે કલમની પરંતુ શરત (પ્રોવાઈઝો) માં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે જો અરજદારને સદર ત્રણ મહિનાના સમયગાળામાં અપિલકેશન કરતાં અટકાવવામાં આવ્યો હોય, તો તે વધુ ૩૦ દિવસના સમયગાળામાં અપિલકેશન ગ્રાહ્ય રાખી શકે છે, પરંતુ ત્યારપછી નહીં.

૬.૨.૧ આર્બિટ્રેશન એક્ટની કલમ ૩૪ ની ભાષાનો સંદર્ભ આપતાં, સુપ્રીમ કોર્ટે નોંધ્યું અને ઠરાવ્યું કે તેમાં નિર્ણાયક શબ્દો “પરંતુ ત્યારપછી નહીં” હતા. એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે ધારાસભા દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાયેલી આવી ભાષાને ધ્યાને લેતાં, તે લિમિટેશન એક્ટની કલમ ૨૯(૨) ના અર્થમાં સ્પષ્ટ બાકાત સમાન ગણાશે અને તેથી સદર અધિનિયમની કલમ ૫ ની પ્રયોજ્યતાને બાધિત કરશે. એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે લિમિટેશન એક્ટની કલમ ૨૯(૨) ના અર્થમાં લિમિટેશન એક્ટની જોગવાઈઓને બાકાત રાખવી એ સ્પષ્ટ બાકાત અથવા ગર્ભિત બાકાત હોઈ શકે છે.

૬.૨.૨ નીચે મુજબ જણાવવામાં આવ્યું હતું,

“જો કલમ ૩૪ ની પરંતુ શરતમાં માત્ર એવા સમયગાળાની જોગવાઈ કરવામાં આવી હોત કે જેની અંદર કોર્ટ તેની વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ કરી

શકે, તો તે લિમિટેશન એક્ટની કલમ ૪ થી ૨૪ ને બાકાત રાખવા માટે પૂરતું ન હોત કારણ કે "ગમે તેટલી નિર્ણાયક અથવા અનિવાર્ય ભાષામાં માત્ર સમયમર્યાદાની જોગવાઈ કલમ ૫ ની પ્રયોજ્યતાને વિસ્થાપિત કરવા માટે પર્યાપ્ત નથી"

૬.૩ જ્યાં પણ કોઈ વિશેષ કાનૂન તેની જોગવાઈઓમાં અથવા તે બાબતમાં ગૌણ કાયદા હેઠળના નિયમમાં સમયમર્યાદા નિર્દિષ્ટ કરે છે, ત્યાં વિશેષ કાનૂનમાં આવી નિર્દિષ્ટ મુદત પછીનો સમય લિમિટેશન એક્ટની જોગવાઈઓ, ખાસ કરીને તેની કલમ ૫ ના સંદર્ભમાં માફીપાત્ર છે કે કેમ તે સુનિશ્ચિત કરવા માટે, નિર્ણાયક કસોટી આવી સમયમર્યાદા પૂરી પાડતા વિશેષ કાનૂન અથવા નિયમમાં રહેલી જોગવાઈઓની ભાષા છે. તે ભાષા પરથી તારવવાનું અને નક્કી કરવાનું રહે છે કે શું તે લિમિટેશન એક્ટ, ૧૯૬૩ ની કલમ ૨૯ ની પ્રયોજ્યતાને સ્પષ્ટપણે કે ગર્ભિત રીતે બાકાત રાખે છે.

૬.૪ ડ્રગ્સ પ્રાઈસ કંટ્રોલ એક્ટ, ૧૯૯૫ ના નિયમ/પેરા-૨૨ તરફ ધ્યાન દોરતાં, તે પુનઃવિચારણા અપ્લિકેશન દાખલ કરવા માટે ૧૫ દિવસની મુદતની પરિકલ્પના કરે છે. વપરાયેલ શબ્દ "૧૫ દિવસની અંદર" છે. આ શબ્દો આગળ કે પાછળ કોઈ વિશેષણ કે મર્યાદા બાંધતા શબ્દોથી બંધાયેલા નથી. આર્બિટ્રેશન એક્ટની કલમ ૩૪ ની ભાષા, જ્યાં શબ્દો "ત્યારપછી નહીં" છે જેના આધારે સુપ્રીમ કોર્ટે લિમિટેશન એક્ટની કલમ ૨૯(૨) ની પ્રયોજ્યતાને બાકાત રાખીને સમયમર્યાદાની સદર વિશેષ જોગવાઈનો કડક રીતે અમલ કરવાનો અર્થઘટન

કર્ચો હતો, તેની સમકક્ષ મૂકતાં, આ કેસમાં નિયમ/પેરા ૨૨ ની ભાષાને તે રીતે વાંચવી જરૂરી નથી કે યોગ્ય નથી કે વાજબી નથી. લિમિટેશન એક્ટની કલમ ૨૯(૨) ની પ્રયોજ્યતા વિરુદ્ધ અર્થઘટન કરવા માટે તેમાં આગળ કે પાછળ કોઈ મર્યાદિત શબ્દો જોડવામાં આવ્યા નથી કે કોઈ વિશેષ પ્રતિબંધ ઊભો કરવામાં આવ્યો નથી.

૬.૫ એવું કહી શકાય નહીં કે ૧૫ દિવસની મુદત પૂરી પાડીને, ૧૯૯૫ ના ઓર્ડરનો નિયમ ૨૨ લિમિટેશન એક્ટ, ૧૯૬૩ ની જોગવાઈઓની પ્રયોજ્યતાને વિસ્થાપિત કરે છે જેથી કરીને ૧૫ દિવસની મુદત પછીના વિલંબને માફીપાત્ર ન ગણી શકાય. તેથી, કોઈ ચોક્કસ કેસમાં, જો ૧૫ દિવસ પછી પુનઃવિચારણા અપિલકેશન દાખલ કરવામાં વિલંબ થયો હોય અને પર્યાપ્ત કારણ દર્શાવવામાં આવ્યું હોય, તો આવા વિલંબને માફ કરી શકાય છે અને પુનઃવિચારણા સત્તાધિકારી દ્વારા પુનઃવિચારણા અપિલકેશન ગ્રાહ્ય રાખી શકાય છે. પ્રસ્તુત કેસમાં, બે દિવસનો વિલંબ છે જે સમજાવવામાં આવ્યો છે અને વિલંબના ટૂંકા સમયગાળાને ધ્યાનમાં લેતાં તે પોતે જ માફ કરવા માટે પર્યાપ્ત કેસ બનાવે છે. તેથી, તે માફ કરવાને પાત્ર છે.

૭. ઉપરોક્ત ચર્ચાને ધ્યાને લેતાં, બંને પિટિશનો અંશતઃ મંજૂર કરવામાં આવે છે. અરજદારની તારીખ ૨૯મી ઓગસ્ટ, ૨૦૦૭ ની પુનઃવિચારણા અપિલકેશનોને ગ્રાહ્ય ન રાખવા અંગે સામાવાળા નં. ૧ – ભારત સંઘ, રસાયણ અને ખાતર મંત્રાલય, રસાયણ અને પેટ્રોકેમિકલ્સ વિભાગનો તારીખ ૧૬મી એપ્રિલ, ૨૦૦૮

ના પત્રવ્યવહારમાં પ્રતિબિંબિત થયેલો નિર્ણય આથી રદબાતલ કરવામાં આવે છે. ફૂગ પ્રાઈસ કંટ્રોલ ઓર્ડર, ૧૯૯૫ ના પેરા/નિયમ ૨૨ હેઠળ પુનઃવિચારણા અપ્લિકેશન દાખલ કરવામાં થયેલો વિલંબ આથી માફ કરવામાં આવે છે, અને સક્ષમ સત્તાધિકારીને હાલના હુકમની નકલ મળ્યાની તારીખથી આઠ અઠવાડિયાના સમયગાળામાં અરજદારની પુનઃવિચારણા અપ્લિકેશન કાયદા અનુસાર અને ગુણદોષના આધારે સાંભળવા અને તેનો નિર્ણય કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે. સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે કે સામાવાળા નં. ૨ – નેશનલ ફાર્માસ્યુટિકલ્સ પ્રાઈસિંગ ઓથોરિટી દ્વારા સદર પ્રોડક્ટ્સની કિંમત નક્કી કરતા પ્રોડક્ટ એનવાસ ૨.૫ એમ.જી. તેમજ પ્રોડક્ટ એનવાસ ૫ એમ.જી. ના સંદર્ભમાં પસાર કરાયેલા તારીખ ૩૦મી જુલાઈ, ૨૦૦૭ ના હુકમ અંગે આ કોર્ટે અરજદારના કેસના ગુણદોષ પર વિચારણા કરી નથી. આ સંબંધમાં બંને પક્ષોની દલીલો ખુદી રાખવામાં આવે છે. વધુમાં નિર્દેશ આપવામાં આવે છે કે જ્યાં સુધી પુનઃવિચારણા અપ્લિકેશનોનો નિર્ણય ન થાય ત્યાં સુધી, સામાવાળા દ્વારા બંને કેસોમાં જારી કરાયેલ ડિમાન્ડ નોટિસનો અમલ કરવામાં આવશે નહીં અને તે પુનઃવિચારણામાં લેવાયેલા નિર્ણયના પરિણામને આધીન રહેશે.

તે અનુસાર બંને પિટિશનોમાં રુલ સંપૂર્ણ કરવામાં આવે છે.

(એન.વી. અંજારિયા, ન્યાયમૂર્તિ)

અનુપ

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.